

Asia: Lausuntopyyntö Kiuruveden Lapinsalon tuulivoimahankkeen YVA-selostuksesta (POSELY/2575/2021)

Pohjois-Savon ELY-keskus
kirjaamo.pohjois-savo@ely-keskus.fi

Lausunto

1 Johdanto

Valorem Energies Finland Oy suunnittelee 44 (VE1) tai 38 (VE2) kokonaiskorkeudeltaan 300 m voimalan rakentamista Kiuruvedelle. VE2 on muodostunut siten, että voimalapaikat sijoittuvat tarkemmin Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 mukaiselle tv-alueelle. Hankealueen kokonaispinta-ala on 8690 ha.

2 Lausunto

Pyydettyä lausuntonaan Luonnonvarakeskus esittää seuraavan.

Lausunnossaan Luke keskittyy Metsästyslaissa (28.6.1993/615) 5 § (13.7.2018/555) lueteltuihin riistalajeihin.

Hankealue sijoittuu Kiuruveden susireviirille. Selostuksessa (Kuva 69., s. 231) on hyvin esitetty Kiuruveden reviirin potentiaalisia alueita pesäpaikalle ja reviirille sijoittuvat muut tuulivoimahankkeet. Kuvasta käy ilmi, että hankealueet sijoittuvat juuri näille alueille ja se, että reviirin pohjoisosiin jää myös rakentamattomia alueita. Luke huomauttaa kuitenkin, että tuulivoima-alueet peittävät reviiriltä ison alan näistä rauhallisista alueista.

Selostuksessa kerrotaan, että vaihtoehdossa VE1 voimaloita sijoittuu enemmän hankealueen koillisosaan ja siten todennäköisemmin mahdollisille ydinalueille. Vaikutukset on tässä arvioitu suuriksi kielteisiksi. Vaihtoehdossa VE2 voimaloita on vähemmän näillä potentiaalisilla alueilla, mutta senkin vaikutus sudelle arvioidaan suureksi kielteiseksi.

Hankealueelta löydettiin selostuksen mukaan 9 metson soidinpaikkaa ja selostuksessa todetaan alueella olevan hyvä kanalintukanta. Hankealueella on havaittu myös riekkoipoikue ja riekosta tehtiin useita havaintoja hankealueen keski- ja pohjoisosissa. Pesimälinnustolle vaikutukset selostuksessa arvioidaan kokonaisuudessaan olevan kohtalaisen kielteisiä molemmissa vaihtoehdoissa. Lisäksi todetaan, että varovaisuusperiaatteen mukaisesti hanke saattaa jonkin verran pienentää metsäkanalintujen alueellista kannan tiheyttä.

Riekon osalta Luke huomauttaa erikseen, että pesintähavainto tärkeä, sillä riekko on Etelä- ja Keski-Suomessa voimakkaasti taantunut ja lajin pesinnät ovat alueella harvinaisia. Pesintä osoittaa, että hankealueella on lajille soveliaista ja rauhallista elinympäristöä (mm. soveltuvaa suoelinympäristöä). Tämä tulisi erityisesti huomioida hankkeen jatkosuunnittelussa.

Selostuksessa kerrotaan, että useita voimaloita sijaitsee tämänhetkisessä suunnittelussa kirjallisuuden mukaisilla soitimien häiriövyöhykkeillä (lähimmät 210 m etäisyydellä). Luke näkee puutteena, että soitimia ei olla pyritty huomioimaan voimaloiden sijoittelussa.

Lievennystoimia suhteessa mahdollisiin arvioituihin vaikutuksiin selostuksessa ehdotetaan melko vähän, mutta kaikkia ehdotettuja lievennystoimia Luke puoltaa.

Lapinsalon hanke ei yksittäisenä hankkeena ole välttämättä kovin ongelmallinen metsäpeuran näkökulmasta. Hanke on kuitenkin osa koko läntisen Suomen ja Suomenselän populaation kattavaa luontokatoa (myös toiminnallista luontokatoa), joka muodostuu kaikista niistä rakenteista ja niiden häiriövyöhykkeistä, joita suunnitellaan kattavasti koko Suomenselän metsäpeuran populaation alueelle poronhoitoalueelta Pirkanmaalle asti. Luke näkee, että nykyiset laaja-alaiset rakentamisten suunnitelmat ovat vakava riski koko EU:n ainoalle fennicus-alalajin populaatiolle yhdessä muiden muutosvoimien kanssa. Luke samalla näkee, että nykyisen puhtaan siirtymän toteutus ja biodiversiteettitavoitteet ovat osin keskenään ristiriitaisia, koska tuulivoimaa on rakennettu, rakenteilla ja suunnitteilla koko metsäpeuralla tärkeiden Natura2000-suojelualueverkoston välittömään läheisyyteen koko sen läntiselle levinneisyydelle. Eri tavoitteiden yhteensovittamista tarvitaan nykyistä enemmän yli hanke- tai hallinnollisten rajojen kuten myös tuulivoimarakentamista (ja muun maankäyttöä) ohjaavan lainsäädännön kehittämistä, jossa minimoitaisiin haittoja jo ennakolta järkevällä laajamittaisella suunnittelulla.

Alueelle sijoittuu harvalukuinen peurakanta, jota rajoittaa alueen suurpedot. Mutta vaikutusten arvioinnin osalta on tärkeää huomioida se, että hankealue rajautuu Pohjois-Pohjanmaan puolelle suunniteltuun Konnunsuon hankkeeseen (ks. Kuva1). Luke näkee, että se muodostuu mm. metsäpeuran kannalta ongelmalliseksi kokonaisuudeksi, jos Konnunsuo ja muut (Kuva2) viereiset hankkeet myös toteutuvat. Konnunsuo ja Lapinkangas ovat käytännössä samaa tuulivoima-aluetta, joista muodostuu noin 25–30 km pitkä yhtenäinen rakennettu alue, jonka leveys on noin 5–6 km.

Lisäksi Luke nostaa esiin selostuksesta toteamuksen, että metsäpeuraan kohdistuvista vaikutuksista ei ole saatavilla tutkimustietoa, jonka perusteella lajiin kohdistuvien vaikutusten laajuutta tai merkittävyyttä voitaisiin luotettavasti arvioida. Luke huomauttaa, että poro- ja metsäkaribututkimuksia on syytä soveltaa metsäpeuraan liittyvissä arvioinneissa, koska ilman parasta saatavilla olevaa tietoa ja aineistoja juuri suoraan metsäpeuraan kohdistuvista vaikutuksista, varovaisuusperiaate tuskin toteutuu. Kyseessä on kuitenkin sama Rangifer tarandus-laji kuin poro ja metsäkaribu, joiden käyttäytyminen ja ravinto on hyvin samanlaista metsäpeuralla. Luke huomauttaakin, että muista Rangifer-populaatioista saadun tutkimustiedon perusteella rakentamisten merkittäviä moninaisia kielteisiä vaikutuksia tulevaisuuden metsäpeurakantaan ei voida sulkea pois.

Yhteisvaikutusten osalta Luke näkee selostuksen vaikutusten arvioinneissa riskejä. Hankealueen ympäristöön on suunnitteilla mittavasti hankkeita juuri sellaisten lajien ympäristöön, joille vähäisemmän ihmishäiriön ympäristöt ovat tärkeitä. Kuten selostuksessakin todetaan, että esim. väistämahdollisuuksia siten, että ympäristön kantokyky pysyisi, ei välttämättä ole.

18.11.2025

Lisäksi Luke tuo esiin sen, että lajiston tottumisellakin voi olla pitkällä tähtäimellä negatiivisia vaikutuksia, joita on syytä tarkastella. Kirjallisuutta sopeutumiseen liittyvistä haasteista löytyy runsaasti. Sopeutuminen epäedulliseen ympäristöön voi johtaa ekologisiin ansoihin, jolloin jopa houkuttelevalta vaikuttava elinympäristö heikentääkin selviytymistä; lisääntyneeseen kuolleisuuteen esimerkiksi törmäysten kautta; elinympäristöjen laadun pitkäaikaiseen heikkenemiseen ja geneettisiin muutoksiin, mikäli tapahtuu eriytymistä populaatioiden sisällä tottuneiden ja häiriötä välttävien välillä.

Tottuminen voi lisätä altistumista petojen, liikenteen tai ihmistoiminnan riskeille, ekosysteemitason muutoksia, kuten kilpailun tai peto–saalis-suhteiden vääristymistä. Laji voi myös tulla riippuvaiseksi ihmisen rakenteista, mikä tekee populaatiosta haavoittuvan olosuhteiden muuttuessa.

3 Lausunnon tiivistelmä

Hankealue sijoittuu Kiuruveden susireviirille, sen rauhallisiin osiin yhdessä muiden viereisten hankkeiden kanssa. Alueella on selvitysten mukaan hyvä kanaintukanta. Hankealueelta löydettiin yhdeksän metson soidinpaikkaa ja mm. riekkoipoikue. Luke näkee puutteena, että soitimia ei ole huomioitu voimaloiden sijoittelussa. Riekon osalta Luke näkee erittäin tärkeänä lajin huomioimisen voimaloiden sijoittelussa. Lievennystoimia on esitetty niukasti, mutta ehdotettuja toimia Luke puoltaa. Lapinsalon hanke ei yksittäisenä hankkeena ole välttämättä kovin ongelmallinen metsäpeuran näkökulmasta. Lapinsalon ja Konnunsuon muodostama yhtenäinen rakennettu alue olisi kuitenkin erityisesti metsäpeuralle ongelmallinen. Luke pitää nykyisiä puhtaan siirtymän ja biodiversiteettitavoitteiden ristiriitoja merkittävinä sekä peräänkuuluttaa laajempaa, lainsäädäntöönkin ulottuvaa yhteensovittamista. Yhteisvaikutuksissa kaikki mahdolliset riskit korostuvat, sillä alueelle on suunnitteilla runsaasti hankkeita. Tämä tuo haasteita lajeille, jotka tarvitsevat vähäisen häiriön ympäristöjä, ja joille väistämättä on olosuhteita tai korvaavia elinympäristöjä ei välttämättä ole.

Sirpa Thessler

Johtaja, Luonnonvarat

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 18.11.2025 klo 17:20:30.

Lausunnon valmistelija(t):

Saara Kattainen

Antti Paasivaara

Liitteet:

Tiedoksi: